16. HADİS

ÜÇ ÖNEMLİ AHLAKİ GÖREV

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمَ قَالَ « مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، فَلَا يُؤْذِ جَارَهُ ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ، فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ، فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ »

Hadisin Türkçesi

Ebû Hüreyre radıyallahu anh'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah'a ve ahiret gününe iman eden kimse komşusunu rahatsız etmesin. Allah'a ve ahiret gününe iman eden kimse misafirine ikram etsin. Allah'a ve ahiret gününe iman eden kimse ya faydalı söz söylesin veya sussun!"[16]

Açıklamalar

Hadisimiz İslam ahlakının üç önemli konusunu ele almaktadır.

Birincisi, komşuya iyi davranmak ve onu hiçbir şekilde rahatsız etmemek. Bazı hadislerde Resûl-i Ekrem Efendimizin Allah'a ve ahiret gününe iman eden kimselerin "komşusuna ikram etmesini", bir kısmında "komşusunu rahatsız etmemesini" tavsiye ettiği, bu hadiste ise "komşusuna iyilik etmesini" öğütlediği görülmektedir.

Komşuya yapılacak iyilik ve ikramların neler olduğu Peygamber Efendimize nispet edilen bazı rivayetlerde belirtilmektedir. Buna göre şu davranışlar komşuya iyilik sayılmaktadır:

Borç veya ödünç bir şey isteyince vermek.
Yardım isteyince yardımına koşmak.
Hastalanınca ziyaret etmek.
Maddi sıkıntıya düşünce gözetip kollamak.
Mutlu günlerinde sevincine, kederli günlerinde üzüntüsüne ortak olmak.
Ölünce kabre götürüp defnetmek.
İzni olmadan evinin bitişiğine rüzgârını kesecek şekilde bina yapmamak.
Kokusu komşunun evine gidecek bir yemek yapınca ona da bir miktar göndermek.
Meyve alınca komşuya da hediye etmek, hediye etmeyecekse onu komşuya göstermemek, çocuğunun da o meyveyi dışarıda yiyerek komşu çocuğuna göstermesine meydan ver-

16 Riyâzü's-Sâlihîn, Hadis No: 310 (Buhârî, Nikâh 80, Edeb 31, 85, Rikak 23; Müslim, Îmân 74, 75. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 123; Tirmizî, Kıyâmet 50; İbni Mâce, Edeb 4)

Açıklamalar

memek [İbn Hacer, Fethü'l-bârî, X, 460 (Edeb 31); Ali el-Kârî, Mirkât, IV, 391].

İkincisi, misafire ikram etmek. İslam'ın ilk devirlerinde Müslümanlar çok fakirdi; büyük geçim sıkıntısı çekerlerdi. O zamanlar misafire ikramda bulunmak, yolluğunu vermek farz kılınmıştı. Fetihler çoğalıp Müslümanlar rahat yaşamaya başlayınca, misafire ikram konusu eskisi gibi farz değil, Peygamberimizin bir sünneti olarak kabul edilmeye başlandı.

Dilimizde yaygın olan "Tanrı misafiri" sözü, aziz milletimizin misafire verdiği değeri, ona gösterdiği itibarı ortaya koymaktadır. Ecdadımız, misafire ikram edilecek şeylerin aile bütçesini daraltmayacağı anlayışını ortaya koymak için "Misafir kendi kısmetiyle gelir." demişlerdir. Kendi yemeyip misafirine yediren eli dar fakat gönlü geniş insanların, yeteri kadar ikram edemedim diye üzülmemesi için de "Misafir umduğunu değil, bulduğunu yer." demişlerdir.

Hâlâ köylerimizde misafirlerin ağırlandığı "oda"lar bulunmaktadır. Hâli vakti yerinde olan köylülerimiz, tanımasalar bile, Tanrı misafirini burada yedirir, yatırırlar. Misafirden para almayı asla düşünmezler. Geleneklerimizi bilmediği için para vermeye kalkanları da ayıplarlar.

Üçüncüsü, faydalı söz söylemek veya susmaktır.

Dinimizde insanlara faydalı olmak esastır. İnsanlara faydalı olamayan kimse, başkalarına zarar vermemeye gayret edecektir.

Konuşmak isteyen kimse önce düşünmelidir. Söyleyeceği sözün kendisine veya başkasına fayda getirip getirmeyeceğine bakmalıdır. Faydalı ise söylemeli, değilse susmalıdır. Çünkü faydasız söz hem kendine, hem de başkalarına zarar verir. Susmak suretiyle zarardan korunmak da bir faydadır.

Ağzımızdan çıkan her sözün hesabını vereceğimizi şu ayet-i kerîme belirtmektedir: "İnsan ne söylerse, mutlaka yanında, ağzından çıkanları yazan bir melek vardır." [Kaf suresi (50), 18].

Faydasız konuşmalar çoğu zaman bizi günaha götürür. Manasını düşünmeden söylediğimiz bir söz Allah Teâlâ'yı gücendirebilir, insanları birbirine düşürebilir. Unutmamalıdır ki büyük günahları hazırlayan da gereksiz ve faydasız konuşmalardır. Dilini tutan, kendini fenalıklardan korumuş olur. "Kendisini ilgilendirmeyen işleri yapmamak, insanın iyi bir Müslüman olduğunu gösterir." hadîs-i şerîfi ne derin manalar ihtiva etmektedir.

Yeri gelince doğru ve faydalı söz söylemek ise bir ibadet olur. Yerinde söz söyleyerek bir haksızlığı ortaya koymak, insana Allah rızasını kazandırır.

Peygamber Efendimiz bu üç ahlak esasından her birini ortaya koyarken "kim Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsa" buyurmakla bu konuların önemini belirtmek istemiştir. Esasına bakılırsa, Allah'a ve ahiret gününe iman eden kimselerin yapması gereken davranışlar bunlardan ibaret değildir. Resûlullah Efendimiz bu üç tavsiyeyi tutan kimselerin mükemmel bir imana sahip olduklarını anlatmak istemiştir.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Bazı davranışlar insanın mükemmel bir imana sahip olduğunu gösterir.
2. Komşuya zarar vermemek, daha da iyisi komşuya faydalı olmak müminlerin göstereceği bir davranıştır.
3. Misafire elinden geldiğince ikram etmek de böyledir.
4. İyi müminin ağzındanhayırlı söz çıkar. Faydalı konuşmayacağını düşünen kimse susmayı tercih etmelidir.